

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۷	فصل اول: مبانی پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی
۷	علم‌سنجی
۹	نمایه‌های استنادی
۱۳	پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی
۱۴	انواع پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی
۱۶	پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی: قابلیت‌های جستجو و نمایش، ساختار و ...
۱۹	خودآزمایی
۲۰	فصل دوم: نمایه‌های استنادی
۲۰	پایگاه‌های استنادی جهانی
۲۰	پایگاه وب آوساینس
۴۲	پایگاه اسکوپوس
۶۵	پایگاه گوگل اسکالر
۷۲	مایکروسافت آکادمیک
۷۸	پایگاه دایمنشنز
۸۰	پایگاه‌های استنادی ایران
۸۱	نمایه استنادی علوم جهان اسلام
۸۶	پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی
۹۲	خودآزمایی
۹۲	فعالیت عملی
۹۵	فصل سوم: ابزارهای تحلیل نمایه‌های استنادی
۹۵	این‌سایتس
۹۷	تحلیل‌های این‌سایتس
۱۰۲	گزارش‌های این‌سایتس
۱۰۷	سای‌ول
۱۱۷	ای‌اس‌آی
۱۲۳	خودآزمایی
۱۲۳	فعالیت عملی

صفحه	عنوان
۱۲۵	فصل چهارم: پایگاه‌های استنادی مجلات
۱۲۵	پایگاه جی سی آر
۱۳۳	پایگاه سایمگو
۱۳۸	سامانه نشریات علمی جهان اسلام
۱۴۳	گزارش استنادی مجلات (JCR)
۱۴۴	خودآزمایی
۱۴۴	فعالیت عملی
۱۴۶	فصل پنجم: پایگاه‌های ثبت اختراع
۱۴۸	پایگاه ثبت اختراع سازمان جهانی مالکیت فکری
۱۵۱	اداره ثبت اختراع اروپا
۱۵۳	اداره ثبت اختراع و علائم تجاری ایالات متحده
۱۵۷	اداره ثبت اختراع ژاپن
۱۶۰	سامانه مرکز مالکیت معنوی ایران
۱۶۱	نمایه‌نامه نوآوری درون‌ت
۱۶۴	پایگاه گوگل پیتنتز
۱۶۵	خودآزمایی
۱۶۶	فعالیت عملی
۱۶۷	فصل ششم: نظام‌های رتبه‌بندی دانشگاه‌ها
۱۶۸	نظام رتبه‌بندی علمی دانشگاه‌های جهان (شانگهای)
۱۷۰	نظام رتبه‌بندی آموزش عالی تایمز
۱۷۴	نظام رتبه‌بندی کیواس
۱۷۶	نظام رتبه‌بندی لایدن
۱۸۱	نظام رتبه‌بندی وبومتریکس
۱۸۳	نظام رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی آی‌اس‌سی
۱۸۶	خودآزمایی
۱۸۷	فعالیت عملی
۱۸۸	فصل هفتم: سایر پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی
۱۸۸	پایگاه‌های دگرسنجی
۱۹۷	سامانه علم‌سنجی اعضای هیئت علمی
۱۹۸	خودآزمایی
۱۹۹	فعالیت عملی
۲۰۰	فصل هشتم: نتیجه‌گیری و جمع‌بندی
۲۰۳	منابع

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۲۹	جدول ۱ نشانگر فیلدها در جستجوی پیشرفته
۴۱	جدول ۲ آیت‌های پالایش نتایج در پایگاه وب‌آوساینس
۴۸	جدول ۳ نشانگر فیلدها در جستجوی پیشرفته اسکوپوس
۶۳	جدول ۴ آیت‌های پالایش نتایج در پایگاه اسکوپوس
۱۶۹	جدول ۵ معیارها و شاخص‌های رتبه‌بندی علمی دانشگاه‌های جهان
۱۷۱	جدول ۶ معیارها و شاخص‌های رتبه‌بندی تایمز
۱۷۵	جدول ۷ شاخص‌های نظام رتبه‌بندی کیواس به همراه وزن آن‌ها
۱۷۷	جدول ۸ معیارها و شاخص‌های نظام رتبه‌بندی لایدن
۱۸۲	جدول ۹ شاخص‌های نظام رتبه‌بندی وبومتریکس

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۱۸	شکل ۱ ساختار پایگاه استنادی براساس مدل رابطه‌ای
۲۴	شکل ۲ بخش ویرایش‌ها در صفحه جستجوی پایگاه وب آوساینس
۲۵	شکل ۳ صفحه جستجوی مدرک پایگاه وب آوساینس
۲۹	شکل ۴ صفحه جستجوی پیشرفته پایگاه وب آوساینس
۳۲	شکل ۵ صفحه جستجوی آیتم استنادشونده در پایگاه وب آوساینس
۳۳	شکل ۶ نمایی از جعبه ترسیم ساختار شیمیایی در بخش جستجوی ساختار پایگاه وب آوساینس
۳۵	شکل ۷ صفحه جستجوی نویسندگان پایگاه وب آوساینس
۳۶	شکل ۸ پیشینه جستجو در پایگاه وب آوساینس
۳۸	شکل ۹ صفحه نتایج پایگاه وب آوساینس
۳۹	شکل ۱۰ کادر ذخیره مدارک در قالب Plain Text در پایگاه وب آوساینس
۴۰	شکل ۱۱ صفحه تحلیل نتایج بازیابی شده در پایگاه وب آوساینس
۴۲	شکل ۱۲ آیتم‌های پالایش مدارک بازیابی شده در پایگاه وب آوساینس
۴۵	شکل ۱۳ صفحه جستجوی مدارک پایگاه اسکوپوس
۴۷	شکل ۱۴ صفحه جستجوی پیشرفته پایگاه اسکوپوس
۵۵	شکل ۱۵ صفحه جستجوی نویسندگان پایگاه اسکوپوس
۵۶	شکل ۱۶ صفحه بازیابی شده در نتیجه جستجوی نام مرجح دانشگاه تبریز در اسکوپوس
۵۷	شکل ۱۷ صفحه بازیابی شده در نتیجه جستجوی نام غیر مرجح دانشگاه تبریز در اسکوپوس
۵۸	شکل ۱۸ پیشینه جستجو در پایگاه اسکوپوس
۶۰	شکل ۱۹ صفحه نتایج پایگاه اسکوپوس
۶۱	شکل ۲۰ کادر ذخیره مدارک به فرمت‌های دلخواه در پایگاه اسکوپوس
۶۲	شکل ۲۱ صفحه تحلیل نتایج بازیابی شده در پایگاه اسکوپوس
۶۴	شکل ۲۲ صفحه مربوط به منابع نمایه شده در پایگاه اسکوپوس
۶۶	شکل ۲۳ رابط کاربر صفحه جستجو در گوگل اسکالر
۶۸	شکل ۲۴ مراحل ایجاد پروفایل پژوهشگر در گوگل اسکالر
۶۹	شکل ۲۵ نمایی از صفحه ابزار سنج در گوگل اسکالر

صفحه	عنوان
۷۱	شکل ۲۶ صفحه نتایج بازیابی شده توسط گوگل اسکالر
۷۲	شکل ۲۷ نمایی از نرم افزار پابلیش اور پریش
۷۳	شکل ۲۸ صفحه خانگی مایکروسافت آکادمیک
۷۵	شکل ۲۹ جستجوی معنایی در مایکروسافت آکادمیک
۷۷	شکل ۳۰ صفحه نتایج مایکروسافت آکادمیک
۸۰	شکل ۳۱ صفحه جستجو و نتایج پایگاه دایمنشنز
۸۲	شکل ۳۲ صفحه جستجوی ساده پایگاه نمایه استنادی علوم ایران
۸۳	شکل ۳۳ صفحه جستجوی پیشرفته پایگاه نمایه استنادی علوم ایران
۸۴	شکل ۳۴ صفحه نتایج پایگاه نمایه استنادی علوم ایران
۸۵	شکل ۳۵ صفحه تحلیل نتایج در نمایه استنادی علوم ایران
۸۸	شکل ۳۶ نمایی از بانک اطلاعات نشریات فارسی پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی
۸۹	شکل ۳۷ نمایی از بخش نویسندگان پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی
۹۰	شکل ۳۸ کادر و فیلدهای جستجوی ساده پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی
۹۱	شکل ۳۹ نمایی از صفحه نتایج پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی
۹۷	شکل ۴۰ بخش های اصلی پایگاه این سائیس
۹۸	شکل ۴۱ نمایی از صفحه خانگی این سائیس و مؤلفه های تحلیل در آن
۱۰۰	شکل ۴۲ صفحه نتایج ابزار این سائیس براساس مؤلفه پژوهشگران
۱۰۴	شکل ۴۳ گزارش سازمان برای دانشگاه صنعتی شریف در ابزار این سائیس
۱۰۹	شکل ۴۴ نتایج تحلیل ابزار سای وی برای یک دانشگاه معین (دانشگاه تهران)
۱۱۰	شکل ۴۵ نتایج حاصل از تحلیل سای ول برای یک پژوهشگر معین
۱۱۱	شکل ۴۶ صفحه نتایج حاصل از تحلیل سای ول برای یک مجموعه انتشارات معین ...
۱۱۳	شکل ۴۷ نتایج تحلیل سای ول برای مجله ساینتمتریکس
۱۱۴	شکل ۴۸ مقایسه برون دادهای علمی دو دانشگاه معین در سای ول (مورد دانشگاه های تهران و تبریز)
۱۱۵	شکل ۴۹ تحلیل شبکه همکاری کشورهای دیگر با یک کشور معین بر مبنای انتشارات نمایه شده ...
۱۱۶	شکل ۵۰ نتایج تحلیل روند یک حوزه موضوعی معین در سای ول (مورد مدیریت دانش)
۱۱۷	شکل ۵۱ تحلیل های ذخیره شده در بخش گزارش گیری سای ول
۱۲۰	شکل ۵۲ صفحه اول پایگاه ای اس آی
۱۲۶	شکل ۵۳ صفحه خانگی پایگاه مستر ژورنال لیست
۱۲۷	شکل ۵۴ اطلاعات کتاب شناختی مجله بازیابی شده در پایگاه مستر ژورنال لیست
۱۲۸	شکل ۵۵ صفحه خانگی پایگاه جی سی آر
۱۲۹	شکل ۵۶ صفحه Browse by Journal در پایگاه جی سی آر

صفحه	عنوان
۱۳۴	شکل ۵۷ صفحه خانگی پایگاه سایمگو
۱۳۵	شکل ۵۸ پلتفرم رتبه‌بندی مجلات سایمگو
۱۳۷	شکل ۵۹ پلتفرم رتبه‌بندی کشورهای سایمگو
۱۴۰	شکل ۶۰ نمایی از صفحه سامانه نشریات علمی
۱۴۱	شکل ۶۱ صفحه جستجوی مجلات در نظام شاخص‌های عملکردی نشریات
۱۴۲	شکل ۶۲ صفحه انتخاب نوع و دوره تحلیل برای مجله یا مجلاتی معین در نظام ...
۱۴۳	شکل ۶۳ نتایج تحلیل مجله پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات از نظر شاخص تأثیر استنادی در ...
۱۴۴	شکل ۶۴ نمایی از صفحه گزارش استنادی مجلات در پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی
۱۴۸	شکل ۶۵ دسترسی به PATENTSCOPE در پایگاه سازمان جهانی مالکیت فکری
۱۵۰	شکل ۶۶ انواع جستجوها در پایگاه ثبت اختراع سازمان جهانی مالکیت فکری
۱۵۲	شکل ۶۷ جستجوی رده‌های موضوعی در پایگاه Espacenet
۱۵۴	شکل ۶۸ نمایی از امکانات جستجوی پایگاه اداره ثبت اختراع ایالات متحده
۱۵۵	شکل ۶۹ انواع جستجوهای پایگاه اداره ثبت اختراع ایالات متحده
۱۵۷	شکل ۷۰ صفحه خانگی پایگاه اداره ثبت اختراع ژاپن
۱۵۹	شکل ۷۱ انواع جستجوها در پایگاه ثبت اختراع ژاپن
۱۶۰	شکل ۷۲ صفحه جستجوی ثبت اختراع‌ها در سامانه مرکز مالکیت معنوی ایران
۱۶۳	شکل ۷۳ امکانات جستجوی پایگاه درونت
۱۶۵	شکل ۷۴ امکانات جستجوی پایگاه گوگل پیتنتز
۱۶۹	شکل ۷۵ نمایی از نتایج نظام رتبه‌بندی علمی دانشگاه‌های جهان در سال ۲۰۱۹
۱۷۲	شکل ۷۶ نمایی از نتایج رتبه‌بندی تأثیر نظام تایمز در سال ۲۰۲۰
۱۷۳	شکل ۷۷ نمایی از نتایج رتبه‌بندی جهانی تایمز در سال ۲۰۲۰
۱۷۶	شکل ۷۸ نمایی از نتایج رتبه‌بندی جهانی دانشگاه‌ها در نظام کیواس برای سال ۲۰۲۰
۱۸۰	شکل ۷۹ نمایی از نتایج رتبه‌بندی لایدن برای سال ۲۰۲۰
۱۸۳	شکل ۸۰ نمایی از نتایج رتبه‌بندی وبومتریکس برای سال ۲۰۲۰
۱۸۵	شکل ۸۱ نمایی از صفحه رتبه‌بندی دانشگاه‌های ایران در آی‌اس‌سی
۱۸۶	شکل ۸۲ نمایی از صفحه رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی کشورهای اسلامی در آی‌اس‌سی
۱۹۲	شکل ۸۳ نمایی از نمره دگرسنجی یک مدرک در ابزار پلام آنالیتیکس
۱۹۴	شکل ۸۴ رنگ مربوط به هر یک از منابع در نشان دگرسنجی ابزار آلتمتریکس اکسپلورر
۱۹۴	شکل ۸۵ نمایی از نشان دگرسنجی سه مدرک مختلف که هر کدام از سوی منبع خاصی ...
۱۹۵	شکل ۸۶ نمایی از نمره دگرسنجی یک مدرک در ابزار آلتمتریکس اکسپلورر
۱۹۶	شکل ۸۷ نمایی از پروفایل نویسندگان در ایمپکت استوری
۱۹۸	شکل ۸۸ نمایی از سامانه علم‌سنجی اعضای هیئت علمی

پیشگفتار

استفاده از علم‌سنجی برای ارزیابی پژوهش و سیاست‌گذاری علمی در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ قرن بیستم میلادی ابتدا در ایالات متحده و سپس در اروپا رواج یافت (لیدسدورف، ۲۰۰۵). در سالیان اخیر، علم‌سنجی به ابزاری مهم برای ارزیابی فعالیت‌های پژوهشی و برون‌دادهای علمی تبدیل شده است. علم‌سنجی، این جایگاه خود را مرهون ابزارها، فنون و منابع داده‌ای مختلف است. یکی از منابع داده‌ای بسیار مهم در علم‌سنجی، پایگاه‌های اطلاعاتی استنادی هستند که در دهه‌های اخیر به طور قابل ملاحظه‌ای رشد یافته‌اند. پایگاه‌های اطلاعاتی استنادی با تکیه بر انتشارات و استنادات، امکان تجزیه، تحلیل و دریافت گزارش‌های کامل در خصوص برون‌دادهای علمی و عملکرد پژوهشی افراد، مؤسسات، مجلات و کشورها را فراهم می‌کنند. پایگاه استنادی وب‌آوساینس، یک پایگاه پیشرو و معتبر در زمره پایگاه‌های استنادی است که سابقه تأسیس آن به اوایل دهه ۶۰ قرن بیستم میلادی برمی‌گردد. این پایگاه که پیش‌تر با نام مالک خود یعنی مؤسسه اطلاعات علمی (آی‌اس‌آی) شناخته می‌شد، اکنون تحت مالکیت کلاریویت آنالیتیکس قرار دارد. با استفاده از این پایگاه استنادی و ابزارهای تحلیلی مبتنی بر آن نظیر ای‌اس‌آی، این‌سایتس و جی‌سی‌آر می‌توان گزارش‌های تحلیلی و ارزیابانه در خصوص برون‌دادهای علمی و عملکرد پژوهشی افراد، مؤسسات، مجلات و کشورها به دست آورد. بعد از وب‌آوساینس، پایگاه‌های استنادی و علم‌سنجی متعددی پا به عرصه وجود گذاشتند که اسکوپوس یکی از مهم‌ترین آنهاست. این پایگاه ضمن اینکه بسیاری از ویژگی‌ها و قابلیت‌های پایگاه وب‌آوساینس را در خود گنجانده، سعی کرده است منابع جامع‌تری را تحت پوشش خود قرار دهد؛ به طوری که ادعا می‌شود بزرگ‌ترین پایگاه داده چکیده‌ای و استنادی متون داوری شده شامل مجلات علمی، کتاب‌ها، ثبت اختراعات و خلاصه کنفرانس‌هاست. پایگاه اسکوپوس و ابزارهای تحلیلی مبتنی بر آن شامل سای‌ول و سایمگو نیز منبع ارزشمندی برای اخذ گزارش‌های تحلیلی در خصوص برون‌دادهای علمی و عملکرد پژوهشی به‌شمار می‌روند. علاوه بر این دو پایگاه بزرگ استنادی، پایگاه‌های استنادی دیگری نیز وجود دارند که گوگل اسکالر و مایکروسافت آکادمیک دو مورد از آنها هستند. این

پایگاه‌ها از آن جهت اهمیت دارند که منابع نمایه‌شده آن‌ها از طریق خزنده موتورهای جستجویشان وارد پایگاه می‌شوند. منابع تحت پوشش گوگل اسکالر و مایکروسافت آکادمیک به ترتیب منابع علمی نمایه‌شده توسط موتورهای جستجوی گوگل و بینگ می‌باشند. از دیگر پایگاه‌های استنادی نوظهور می‌توان به پایگاه دایمنشنز اشاره کرد که مشابه با گوگل اسکالر و مایکروسافت آکادمیک، داده‌های خود را از منابع اطلاعاتی وبی و پایگاه‌های اطلاعاتی علمی دریافت می‌کنند. دایمنشنز، داده‌های خود را از منابع اطلاعاتی مانند کراس‌رف، پابمد، راهنمای مجلات دسترسی آزاد، داده‌های اوپن‌سایتیشنز، پیشینه آزمایشات بالینی، ادارات ثبت اختراع و پایگاه‌های بیش از ۱۰۰ ناشر جمع‌آوری می‌کند. دامنه فعالیت تمامی پایگاه‌های استنادی پیش‌گفته، جهانی بوده و ممکن است ارزیابی بسیاری از فعالیت‌های پژوهشی که در سطح ملی و به زبان‌های ملی اجرا می‌شوند با استفاده از داده‌های این پایگاه‌ها میسر نباشد، بنابراین بسیاری از کشورها به ایجاد پایگاه‌های استنادی ملی مبادرت کرده‌اند. پایگاه استنادی علوم چین، نمایه استنادی کره جنوبی و نمایه استنادی علوم روسیه، نمونه‌ای از این پایگاه‌ها هستند. در کشور ما نیز پایگاه استنادی علوم جهان اسلام و پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، دو پایگاهی هستند که با ارائه داده‌های انتشاراتی و استنادی، امکان ارزیابی فعالیت‌های پژوهشی را در سطح ملی فراهم می‌کنند. در نهایت، علاوه بر پایگاه‌های استنادی و ابزارهای تحلیلی مبتنی بر آن‌ها، پایگاه‌ها و ابزارهای دیگری وجود دارند که در فعالیت‌ها و پژوهش‌های علم‌سنجی مورد توجه هستند. پایگاه‌های نظام‌های رتبه‌بندی دانشگاهی، پایگاه‌های ثبت اختراع و پایگاه‌های دگرسنجی، از جمله آن‌ها هستند. شناخت ساختار این پایگاه‌ها و نحوه کار با آن‌ها در مطالعات علم‌سنجی از اهمیت بسزایی برخوردار است. این امر موجب شده است یکی از دروس اصلی مقطع کارشناسی ارشد علم‌سنجی، به پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی در ایران و جهان اختصاص یابد. بررسی کتاب‌های موجود در این حوزه نشان داد کتاب درسی واحدی وجود ندارد که اهداف و سرفصل درس مذکور را پوشش بدهد. این خلأ، انگیزه‌ای برای تألیف کتاب حاضر شد که در ۸ فصل به شرحی که در ادامه می‌آید، تنظیم شده است.

فصل اول کتاب به مبانی پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی اختصاص دارد. در این فصل ضمن اشاره به پیشینه تاریخی این پایگاه‌ها، ساختار و الگوریتم‌های ارزیابی اطلاعات در آن‌ها و همچنین انواع پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی مورد بحث قرار می‌گیرد.

فصل دوم کتاب یکی از اصلی‌ترین انواع پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی را پوشش

می‌دهد که همان نمایه‌های استنادی هستند. این پایگاه‌ها در دو دسته شامل پایگاه‌های استنادی جهانی و پایگاه‌های استنادی ایران ارائه می‌شوند. در قسمت پایگاه‌های استنادی جهانی، پایگاه‌های وب آوساینس، اسکوپوس، گوگل اسکالر، مایکروسافت آکادمیک و پایگاه دایمنشنز و در قسمت پایگاه‌های استنادی ایران، نمایه استنادی علوم ایران از محصولات پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (آی‌اس‌سی) و نمایه استنادی پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی معرفی می‌شوند.

فصل سوم کتاب به ابزارهای تحلیل نمایه‌های استنادی اختصاص یافته است. این ابزار براساس داده‌های موجود در نمایه‌های استنادی، تحلیل‌های گسترده و مفیدی ارائه می‌کنند. ابزارهای معرفی شده در این فصل شامل این‌سایتس، سای‌ول و ای‌اس‌آی است. این سایتس ابزار تحلیل پایگاه وب آوساینس بوده و با استفاده از آن می‌توان به بررسی عملکرد پژوهشگران، سازمان‌ها، کشورها، حوزه‌های پژوهشی، مجلات و حامیان مالی و همچنین مقایسه آن‌ها با یکدیگر پرداخت. سای‌ول، ابزار تحلیلی پایگاه اسکوپوس بوده که کارکردی مشابه با این سایتس دارد. ای‌اس‌آی، دیگر ابزار تحلیل مبتنی بر وب آوساینس است که برای حوزه‌های پژوهشی، نویسندگان، مؤسسات، مجلات، کشورها و جبهه‌های پژوهشی، داده‌هایی مانند تعداد مدارک نمایه شده در وب آوساینس، تعداد کل استنادها، نسبت استنادها به ازای هر مقاله، مقالات پراستناد، داغ و برتر ارائه می‌کند.

در فصل چهارم کتاب، به پایگاه‌های استنادی مجلات پرداخته می‌شود. این پایگاه‌ها برای مجلات نمایه شده در نمایه‌های استنادی، شاخص‌های مختلف استنادی را محاسبه و منتشر می‌کنند. در این فصل، ۴ مورد از پایگاه‌های استنادی مجلات شامل گزارش استنادی مجلات (جی‌سی‌آر)، گزارش استنادی مجلات پایگاه سایمگو، سامانه نشریات علمی از محصولات آی‌اس‌سی و گزارش استنادی مجلات از محصولات پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی معرفی می‌شوند. جی‌سی‌آر، مجلات نمایه شده در دو نمایه مهم وب آوساینس یعنی نمایه استنادی علوم و نمایه استنادی علوم اجتماعی را پوشش می‌دهد. گزارش استنادی مجلات پایگاه سایمگو، مجلات نمایه شده در اسکوپوس را تحت پوشش خود دارد. سامانه نشریات علمی، مجلات نمایه شده در آی‌اس‌سی و گزارش استنادی مجلات جهاد دانشگاهی، مجلات نمایه شده در پایگاه اطلاعات علمی این مرکز را پوشش می‌دهند.

فصل پنجم کتاب به پایگاه‌های ثبت اختراع اختصاص یافته است. در این فصل پایگاه‌های مهم ثبت اختراع در سطح جهانی و ملی شامل پایگاه ثبت اختراع سازمان جهانی

مالکیت فکری، اداره ثبت اختراع اروپا، اداره ثبت اختراع و علائم تجاری ایالات متحده، اداره ثبت اختراع ژاپن، سامانه مرکز مالکیت معنوی ایران، نمایه نوآوری درونت و پایگاه گوگل پیتنر معرفی می‌شوند.

موضوع فصل ششم کتاب، نظام‌های رتبه‌بندی دانشگاهی است. در این فصل، ۵ نظام رتبه‌بندی دانشگاهی بین‌المللی شامل نظام‌های رتبه‌بندی علمی دانشگاه‌های دنیا (شانگهای)، تایمز، کیواس، لایدن و وبومتریکس و نظام‌های رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی ایران و کشورهای اسلامی از محصولات آی‌اس‌سی معرفی می‌شوند.

در فصل هفتم کتاب به سایر پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی پرداخته می‌شود. در این فصل، ۳ ابزار مهم دگرسنجی شامل آلتمتریکس اکسپلورر، پلام آنالیتیکس و ایمپکت استوری معرفی می‌شوند. علاوه بر این، معرفی سامانه علم‌سنجی اعضای هیئت علمی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بخشی از این فصل را به خود اختصاص داده است. در نهایت، فصل هشتم کتاب به نتیجه‌گیری و جمع‌بندی پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی پرداخته است.

این کتاب براساس سرفصل ارائه‌شده برای درس «پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی در ایران و جهان» در دوره کارشناسی ارشد علم‌سنجی نوشته شده است. علاوه بر این، کتاب حاضر می‌تواند در سایر دروس رشته‌های علم‌سنجی، علم اطلاعات و دانش‌شناسی به کار گرفته شود. فصل‌های اول و دوم از این کتاب در درس «معماری پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی» از دروس کارشناسی ارشد علم‌سنجی و فصل چهارم کتاب در درس «مدیریت نشریات ادواری» از دروس کارشناسی علم اطلاعات و دانش‌شناسی قابل استفاده است. در نهایت، این کتاب برای مسئولان و کارشناسان پژوهش، پژوهشگران، دانشجویان سایر رشته‌ها و کلیه افرادی که به امر سنجش و ارزیابی تأثیر پژوهش علاقه‌مندند، منبع مفیدی به‌شمار می‌رود. با در نظر گرفتن جامعه مخاطبان کتاب، سعی شده است در معرفی پایگاه‌ها به‌طور هم‌زمان دو جنبه مورد توجه قرار گیرد: بدین ترتیب که اجزاء پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی به‌طور تفصیلی معرفی می‌شوند تا مخاطبان نسبت به بخش‌های مختلف و کارکردهای آن‌ها شناخت کاملی پیدا کنند. همچنین، به نحوه استفاده از پایگاه‌های مذکور برای یافتن پاسخ سؤالاتی پرداخته شده است که مخاطبان ممکن است در زندگی حرفه‌ای خود با آن‌ها مواجه شوند.

در کتاب حاضر که نخستین کتاب درسی در خصوص پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی

در ایران و جهان است، سعی شده است با نگاهی جامع، به پایگاه‌های اطلاعاتی علم‌سنجی پرداخته شود و موضوعات و سرفصل درس مربوطه به صورت مناسب و کامل پوشش داده شوند. با وجود دقت فراوانی که در تدوین این کتاب صرف شده، وجود خطاها و کاستی‌ها در آن قابل انکار نیست. بنابراین از خوانندگان گرامی تقاضا دارم با ارسال نظرات و پیشنهادات خود به بهبود کیفیت اثر در ویرایش‌های بعدی کمک کنند.

در پایان لازم است از آقای دکتر عبدالرضا نوروزی چاکلی، مدیر گروه تخصصی علم اطلاعات و دانش‌شناسی در سازمان مطالعه و تدوین کتب دانشگاهی در علوم اسلامی و انسانی که از پیشنهاد تألیف این کتاب استقبال نمودند، تشکر و قدردانی کنم. همچنین از مدیریت و کارکنان «سمت» به ویژه خانم زهرا محمدی جاهد سپاسگزاری می‌کنم که با دقت نظر پیگیر روند تألیف کتاب بودند. از آقای دکتر بهروز رسولی که در ارتباط با فصل‌بندی و محتوای این کتاب پیشنهادات سازنده‌ای ارائه کردند، کمال تشکر و قدردانی را دارم. در نهایت از همکاران عزیزم در گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه تبریز، دکتر افشین حمدی‌پور، دکتر رسول زوارقی، دکتر تراب نجاری، دکتر اکبر مجیدی، دکتر فائقه محمدی و دکتر سولماز زرداری که با مناعت طبع و سعه صدر زمینه پیشرفت تک‌تک همکاران در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی را فراهم می‌کنند، تشکر و قدردانی می‌کنم.

هاشم عطاپور

عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز

فروردین ۱۴۰۲